

УДК 323.21

В. С. СИДОРА

НОВІ ФОРМИ КОМУНІКАЦІЇ В ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ. СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ БЛОГІВ

Розглянуто блог як один з дієвих механізмів електронного врядування. Досліджено ефективність використання блогів у політичній сфері та стан упровадження в Україні і США. Запропоновано механізм рубрикації повідомлень.

Blogs were studied like way to increase quality of informational exchange between public authorities and community in Ukraine and USA. New digesting mechanism has been developed.

Невід’ємною складовою демократичного врядування є громадський контроль за владою. Прозорість і відкритість влади створює основу для здійснення такого контролю. Чи зацікавлена публічна влада у власній відкритості або суспільство має шукати дієві механізми перетворення відкритості та прозорості на необхідну умову існування системи публічної влади? Згідно з теорією систем, наявність інформації надає більші можливості адекватного реагування на виклики зовнішнього середовища. Чим вільніше будуть циркулювати інформаційні потоки та ефективнішим буде механізм зворотного зв’язку (контролюючий вплив громади), тим життєздатнішою є система. Отже, механізм адаптації полягає у відповідній реакції системи влади на контролюючий вплив суспільства. З іншого боку, відкритість дозволяє підвищити довіру та підтвердити імідж прозорої установи, метою існування якої є задоволення потреб громадян. Довіра виникає як результат прозорості, контрольованості та співучасті громади в державних справах, що, за класифікацією Маслоу, є однією з вищих потреб людини [3].

Однією зі складових відкритості можуть бути коментовані щоденники або блог (від англійського blog – написання статті, що буде оприлюднена в інтернет-просторі). Оприлюднені в блозі ідеї належать тільки автору, а отже, він несе повну відповідальність за публічно висловлену позицію, це створює персональну відповідальність. Як зазначав один із засновників галузі інформаційних технологій Біл Гейтс: “Це зосередження відкритості. Громадяни вважають публічні блоги віддзеркаленням відкритості, комунікативної культури та сприймають авторів блогів як таких, що не бояться бути самокритичними [5]”.

Ведення блогу не вимагає специфічних навичок. Кожен користувач персонального комп’ютера може без складнощів зареєструвати та підтримувати власний блог, використовуючи існуючі безкоштовні сервіси. Автор блогу звертається до кожного з громадян з повідомленням та, як і при особистій зустрічі, може отримати у відповідь коментар, репліку або запитання. Блог зосереджує виключно важливі повідомлення та дозволяє вести бесіду в асинхронному режимі, що робить її постійно доступною та сприяє збереженню часу. Перебіг бесіди доступний кожному

відвідувачу, який, за бажанням, може долучитись до розмови. Громадяни, що є постійними читачами блогів, – це досить активна частина населення, які цікавляться суспільним і політичним життям країни. У своїй більшості вони є лідерами думки, отже, за їх посередництвом здійснюється широке інформаційне охоплення.

Жорстка політична поляризованість стала найбільш характерною рисою політичних блогів, з самого початку їх виникнення, часто в полемічному запалі автори ставали на крайні позиції. Наприклад, у США найбільш популярні політичні блоги є ліволібералініми чи консервативними. Політичний блог майже завжди має чітку політичну позицію та надає оцінку будь-якої події, базуючись на її основі, тому важко зайти об'єктивний аналіз фактів, але завжди можна визначити позицію політичної сили або персоналії по відношенню до події чи з якогось питання. Позиція викладається у простих та зрозумілих кожному читачеві тезах, з апелюванням до політичних уподобань, оскільки саме така аргументація знаходить найбільший відгук у відвідувачів блогу. Наприклад, консерватори позиціонують себе як противників абортів, прибічників низьких податків, мінімального втручання держави.

Поляризація блогів не означає повну відсутність проміжних позицій у блогосфері (загальна сукупність блогів у мережі інтернет або його сегменті), однак на цей момент лідерами думки є представники крайніх, а інколи навіть радикальних позицій. Радикальність блогів може бути штучною – навмисне загострення протиріч, доведення до абсурду, з метою викликати більш жваву та цікаву дискусію, а отже, створити більше інформаційних приводів. Саме дискусії є найбільш характерною рисою інтерактивного спілкування, а відповідно блоги, що їх викликають, частіше відвідуються.

У США стає звичним ведення блогів публічними особами на загальних сервісах разом з іншими громадянами. Це робить їх не тільки ближчими до громадськості, зменшує витрати на організацію та підтримку індивідуального проекту, але мінімізує можливість правки повідомлень, рецензування питань, ремарок і виключення критики, оскільки в них не більше прав, ніж у будь-якого іншого автора. Зворотним боком є те, що минає деякий час, поки читачі впевняться, що ім'я, від якого надсилаються повідомлення, належить тій самій публічній особі, зазвичай адміністратори сервісу не дозволяють вводити в оману користувачів і відслідковують автентичність.

Згідно із дослідженням [4], визначено таку типологію блогів:

– блог офіційних візитів – висвітлює офіційні візити посадовця як у межах країни, так і закордонні поїздки;

– блог обраного законодавця – містить інформацію щодо поданих законопроектів і дискусій що відбуваються у представницькому органі; оновлюється відповідно до розкладу сесій;

– персональний блог – відображає бачення з конкретних питань, перспектив розвитку чи подій що відбулись, його власної активності, навіть деяка інформація про приватне життя;

– блог команди – об'єднання посадовців або група обраних депутатів до законодавчого органу, інших публічних осіб; створення спільного блогу дозволяє знизити навантаження на особистість, тому вони зазвичай частіше оновлюються та більш інформативні.

У США блоги серед посадовці різних рівнів набули поширення у 2005 р., але в 2006 та початку 2007 рр. темпи зростання їх кількості знизились (рис. 1). На сьогодні існують деякі перепони до подальшого розвитку блогингу в США, але вони досить універсальні та вірні і на теренах України [4]:

- побоювання “неконтрольованості” блогів і відповідно критики з боку громадськості, “незручних” питань;
- недостатнє спонукання до активного блогингу з боку громадськості та колег, що вже ведуть блоги;
- недостатнє охоплення громадськості через труднощі доступу до мережі інтернет у сільських районах та/або малозабезпечених сім'ях;
- брак часу для регулярного оновлення контенту блога, через надмірне навантаження на публічну особу.

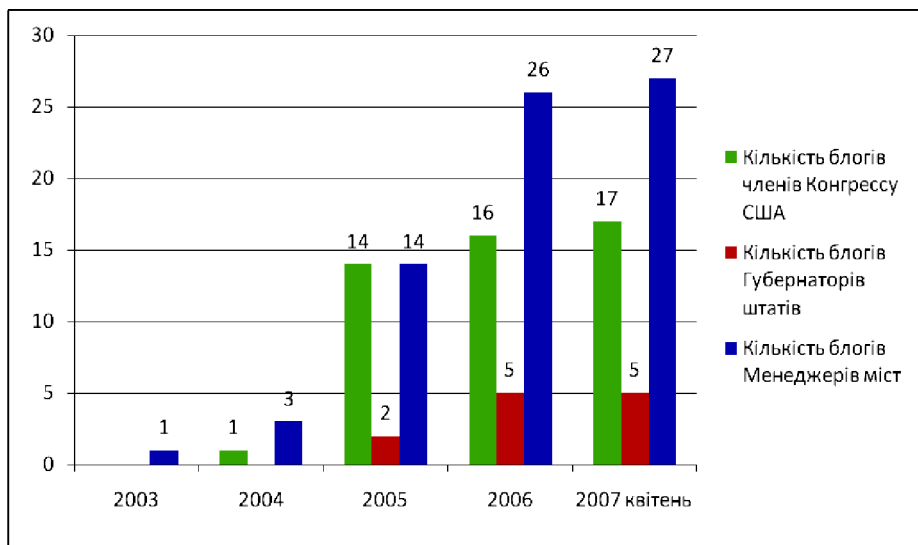

Рис. 1. Динаміка зростання кількості блогів серед публічних осіб у США [4]

Іншим прикладом використання блогів є внутрішнє середовище організації. Блог може бути використаний усередині владної структури як простір для обміну досвідом, знаннями. Наприклад, у межах проекту Strategic Knowledge Integration (SKI-web) в армії США створено віртуальний простір для обміну інформацією, що працює цілодобово, основною частиною якого є блог. Оскільки кожен користувач блогу має рівні права, то зникають ланки підпорядкування, які є корисні при виконанні приказів, але в той же самий час уповільнюють рух інформації та навіть можуть призвести до її викривлення або втрати. У будь-якій соціальній структурі існує ієрархія підпорядкування, але скоріше за все відсутня структура доставки інформації. Саме цю роль може виконувати виконувати блог, що доведено його використанням у такій жорстко ієрархічній системі, як армія.

Українська політична блогосфера почала розвиватись у 2007 р. До цього можна було знайти блоги лише журналістів та експертів та поодинокі власні блоги публічних

осіб. Пасивність політиків і посадовців можна пояснити низьким рівнем доступу до мережі інтернет серед населення України. За даними [1] 6, 14 та 18 % населення України є постійними користувачами мережі інтернет, відповідно в 2006, 2007 та липні 2008 р. Зі зростанням кількості населення, що має постійний доступ до мережі, зростає і зацікавленість українського політикуму, що спостерігається останні роки (рис. 2).

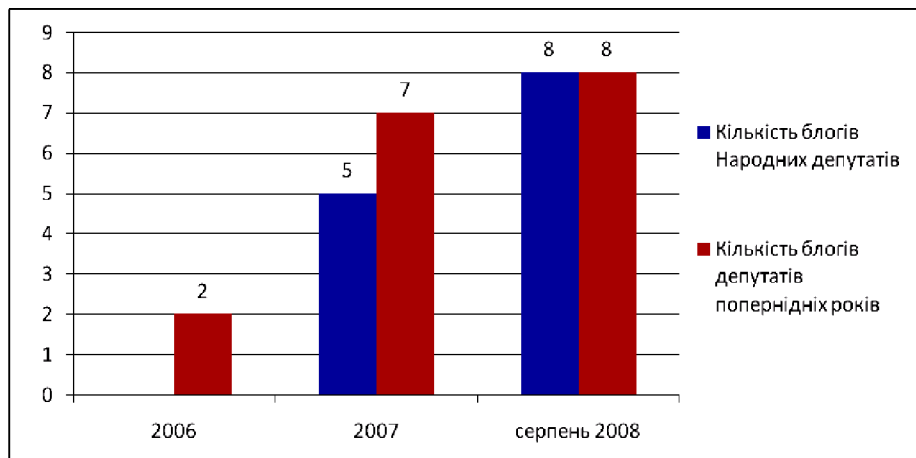

Рис. 2. Динаміка зростання кількості блогів серед діючих народних депутатів та депутатів попередніх скликань

У дослідженні, датоване 2006 р., навіть не було здійснено спроби пошуку блогів публічних осіб [2], на думку автора, їх не існувало. Насправді в 2006 р. вже було відкрито два блоги народних депутата України (табл. 1).

Більшість авторів публічних блогів займають посади, що обираються або є депутатами представницьких органів, спостерігається залежність між кількістю повідомлень і політичними подіями, як усередині країни, так і дискусійними міжнародними справами, найбільше інформаційних приводів надають чергові вибори до Верховної Ради та інших представницьких органів. Ситуативне оновлення більшості блогів не відповідає світовій практиці та тенденціям розвитку українського політичного сегменту інтернет, відповідно, й потребам аудиторії. Такий стан справ призводить до низької відвідуваності блогів публічних осіб, незважаючи на відомість й авторитетність авторів.

У 2007 р. було анонсовано створення власних блогів відомих українських політиків, але сьогодні регулярно оновлюються меншість з них. Наприклад, блог першого президента України, нині голови Громадського форуму "Об'єднаймо Україну" Л. Кравчука містить лише одне повідомлення, датоване 15 серпня 2007 р., або блог Ю. Луценко, який містить п'ять повідомлень від його ім'я та останнє 28 вересня 2007 р. (табл. 1). Іншим прикладом є блог М. Бродського, відкривши

його влітку 2007 р., автор надсилає повідомлення майже кожен день та отримує в середньому 20 – 30 коментарів на кожне. Він є лідером за кількістю повідомлень, що надсилаються автором блогу в середньому за місяць (таблиця).

Більшість блогів української політичної блогосфери розташована на безкоштовних і загальнодоступних сервісах. З одного боку, це може свідчити про намір політиків бути більш відкритими та ближчими до населення України, бо, як було вже зазначено вище, зменшується можливість коректувати та рецензувати коментарі відвідувачів. З іншого – це може бути результатом несприйняття блогів як механізму взаємодії із громадськістю. На користь цього свідчить нерегулярність оновлення більшості блогів (табл. 1). Найбільшою популярністю користуються сервіси:

- закордонний блогівий сервіс Livejournal;
- український блогівий сервіс на порталі “Українська правда”.

Блогові дискусії тісно пов’язані з проблемами модерації (рецензування) повідомлень, це стосується здебільшого блогів, розміщених на приватних або державних сайтах. З одного боку, жваві дискусії можуть призвести до популізму та брутальних висловлень. З іншого – надмірне рецензування може перетворитись на цензуру або здаватись такою. Вирішенням цієї проблеми може стати рубрикатор. Відвідувач зможе обирати, які повідомлення він бажає бачити, чи навпаки, які не бажає.

Виникає питання справедливості творення рубрик. Запропоновано два шляхи рубрикації. Перший – це надання права створення рубрикації автору або уповноваженій на то автором особі. Інший шлях – це участь усіх відвідувачів блогу в рубрикації, що здебільшого відповідає ідеології блогів. Кожен з відвідувачів може позначити повідомлення як таке, що підлягає включенню до обраної рубрики або навпаки виключенню, при досягненні певної кількості голосів. Пропонуються такі рубрики:

- повний текст (ранжування за часом надходження);
- повний текст (ранжуванням повідомлень за цікавістю на думку відвідувачів);
- повний текст за виключенням брутальних та образливих повідомлень;
- повідомлення на підтримку висловлення автора блогу;
- повідомлення проти висловлення автора блогу;
- агреговані повідомлення (схожі за своїм змістом повідомлення об’єднуються та узагальнюються).

Зважаючи на вищевикладене, можна зробити такі висновки. Блог – це інформаційний простір, де відбувається безпосереднє спілкування, яке в ідеалі не підлягає рецензуванню, що і вимагають стандарти демократичного врядування – відкритості публічної влади. Однією зі складових відкритого інформаційного суспільства є інтерактивне та пряме спілкування політиків із громадськістю. За усталеною світовою практикою, блог ведуть публічні особи власноруч, але прийнятна ситуація, коли безпосередньо розміщення та стилістична правка здійснюється помічниками.

Українська політична блогосфера

№	ПІБ	Середня кіл-ть повідом. за місяць	Рік відкриття	Посада	Адреса
1	Бродський Михайло Юрійович	18	2007	депутат Київської ради	http://mihailobrodskiy.livejournal.com
2	Гузь Ігор Володимирович	12	2008	депутат Волинської обласної ради	http://guzj.livejournal.com
3	Видрін Дмитро Гнатович	12	2007	народний депутат України V скликання (2006 – 2007 рр.)	http://dmitryvydrin.livejournal.com
4	Антпов Олег Миколайович	11	2006	народний депутат України V скликання (2006 – 2007 рр.)	http://nardep.livejournal.com
5	Одарич Сергій Олегович	11	2008	міський голова Черкас	http://sergiyodarych.livejournal.com/
6	Голенко Валерій Миколайович	4	2007	депутат Луганської обласної ради	http://golenko.livejournal.com
7	Чичков Валерій Михайлович	4	2007	народний депутат України IV скликання (2002 – 2006 рр.)	http://vchych.livejournal.com
8	Аваков Арсен Борисович	3	2007	голова Харківської обласної державної адміністрації	http://blogs.pravda.com.ua/authors/avakov
9	Фліндаш Євген Васильович	2	2006	народний депутат України IV скликання (2002 – 2006 рр.)	http://filindash.livejournal.com
10	Олійник Володимир Миколайович	2	2007	народний депутат України V скликання (2006 – 2007 рр.)	http://blogs.pravda.com.ua/authors/oliynyk
11	Білозір Оксана Володимирівна	1	2008	народний депутат України	http://blogs.pravda.com.ua/authors/bilozir
12	Королевська Наталя Юріївна	менше 1	2007	народний депутат України	http://n-korolevskaya.livejournal.com
13	Присяжнюк Микола Володимирович	менше 1	2007	народний депутат України	http://enpri.livejournal.com
14	Шкіль Андрій Васильович	менше 1	2007	народний депутат України	http://avshkil.livejournal.com
15	Каськів Владислав Володимирович	менше 1	2007	народний депутат України	http://blogs.pravda.com.ua/authors/kaskiv
16	Гаяцько Валерій Петрович	менше 1	2008	народний депутат України	http://v-hatsko.livejournal.com
17	Крайній Валерій Григорович	менше 1	2008	народний депутат України	http://vkrayniy.livejournal.com
18	Андрієвський Дмитро Йосипович	менше 1	2008	депутат Київської ради	http://blogs.pravda.com.ua/rus/authors/andrievsky
19	Луценко Юрій Віталійович	менше 1	2007	міністр внутрішніх справ	http://blog.nso.org.ua/userpost/16
20	Данілов Олексій М'ячеславович	менше 1	2007	міський голова Луганська	http://blogs.pravda.com.ua/rus/authors/danilov

Продовження таблиці

№	ПІБ	Середня к-ть повідом. за місяць	Рік відкриття	Посада	Адреса
21	Садовий Андрій Іванович	менше 1	2008	міський голова Львова	http://blogs.pravda.com.ua/authors/sadovy
22	Куренной Володимир Костянтинович	менше 1	2007	народний депутат України V скликання (2006 – 2007 рр.)	http://v-kurennoy.livejournal.com
23	Замковенко Микола Іванович	менше 1	2007	народний депутат України V скликання (2006 – 2007 рр.)	http://mizamk.livejournal.com
24	Гнагенок Лев Миколайович	менше 1	2007	народний депутат України V скликання (2006-2007 рр.)	http://lmhnat.livejournal.com
25	Волков Олександр Анатолійович	менше 1	2008	народний депутат України V скликання (2006 – 2007 рр.)	http://blogs.pravda.com.ua/rus/authors/volkov
26	Кравчук Леонід Макарович	менше 1	2007	перший Президент України	http://blogs.pravda.com.ua/authors/kravchuk

Політичним блогам притаманні специфічні риси, це стосується як наповнення, так і стилю подання інформації. Більшість політичних блогів жорстко поляризована та висловлює суб'єктивну, емоційно забарвлену точку зору автору. Сфера застосування блогів не обмежується лише комунікацією із зовнішнім середовищем, це ефективний засіб поширення інформації в середині організації, що засвідчує використання її в жорстко ієрархічних організаційних структурах.

Українська політична блогосфера почала розвиватись з 2007 р., це можна пов'язати як із загальносвітовими тенденціями розвитку інтерактивного спілкування політиків із громадою, так і зі зростанням користувачів мережі інтернет в Україні. Перехід до регулярного інтерактивного спілкування між політиками та громадянами почався в Україні, тому найближчим часом можна очікувати зростання кількості блогів як на національному, так і регіональному рівні; більш регулярного їх оновлення, а не ситуативному викладенню матеріалів, що спостерігається сьогодні в більшості блогів.

Реєстрація блогів на загальнодоступних сервісах знижує можливість уникнути критики та робить спілкування більш відкритим. Більшість блогів українських публічних осіб розміщено на таких сервісах, що свідчить про наміри бути відкритими та вести ефективний діалог. Запропонований механізм рубрикації повідомлень дозволяє покращити сприйняття інформаційного наповнення блогів та уникнути звинувачень у цензурі навіть у блогах, що не розміщені на загальнодоступних сервісах.

З уведенням у широку практику власних блогів політиків і посадовців дозволить: по-перше, створити ефективний механізм зворотного зв'язку та контролюючого впливу громади; по-друге, персоніфікує владні структури; по-третє, підвищити інтенсивність обміну інформацією між громадянами та посадовцями або

депутатами; по-четверте, перейти на якісно вищий рівень спілкування, оскільки з ланцюга виключаються посередники; по-п'яте, дозволяє громадянам брати участь у процедурі обговорення та впливати на публічні справи.

У подальшому планується дослідити механізми заохочення та спрогнозувати рівень ефективності ведення внутрішніх блогів в органах влади на регіональному рівні.

Література:

1. Глобальная статистика интернета. Размер украинской аудитории : Бигмир-Интернет. – Режим доступу : <http://index.bigmir.net/uanet>
2. Политические блоги в Уанете : попытка анализа. – Ч. 1 / Н. Баловсяк // Агентство Интернет Новостей. – Режим доступу : <http://ain.com.ua/archives/3016>
3. A theory of human motivation : А. Н. Maslow (1943) // Originally Published in Psychological Review, 50, 370-396. – Режим доступу : <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>.
4. The Blogging Revolution: Government in the Age of Web 2.0 : David C. Wyld // IBM Center for The Business of Government. – Режим доступу : <http://www.businessofgovernment.org/pdfs/WyldReportBlog.pdf>
5. Why there's no escaping the blog : David Kirkpatrick // Fortune. – Режим доступу : http://www.csulb.edu/~mwolfm/No_Escaping_Blogs.doc

Надійшла до редколегії 06.03.2009 р.